

NORGES HØYESTERETT

Den 11. februar 2004 avsa Høyesterett dom i

HR-2004-00298-A, (sak nr. 2003/1483), straffesak, anke,

A (advokat Odd Arild Helland – til prøve)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Tor Christian Carlsen)

S T E M M E G I V N I N G :

(1) Dommer **Gussgard**: Saken gjelder forståelsen av straffeprosessloven § 336 første ledd i et tilfelle der to ankesaker var forent i én sak.

(2) Haugesund tingrett avsa 10. oktober 2002 dom med slik domsslutning:

"I A født 000080 00000 dømmes for overtredelse av

1 tilfelle av	strl. § 132a), 1. ledd a), jfr. 2.ledd b), jfr. 4. ledd
1 tilfelle av	strl. § 132 a), 1.ledd a) og b), jfr. 2.ledd b), jfr. 4.ledd.
Gjerningstidspunkt:	23.04.02 – 26.04.02
Straffen settes til:	90 – nitti – dager ubetinget fengsel
Straffeutmålingsbestemmelser	
som er gitt anvendelse:	strl. § 62, 1. ledd og § 64
Saksomkostninger:	idømmes ikke."

(3) Domfelte anket over straffutmålingen, senere også over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet. Gulating lagmannsrett henviste begge ankegrunner til ankeforhandling.

(4) Den 10. april 2003 avsa Haugesund tingrett ny straffedom mot A. Dommen har slik domsslutning for så vidt gjelder skyldspørsmålet og straffutmålingen:

"A, f 00.00.80, dømmes for

1 overtredelse av	Strl § 227, 1 straffealt,
1 overtredelse av	Strl § 291
1 overtredelse av	Strl § 260, 1.ledd, jf 4.ledd, jf 49

1 overtredelse av	Strl § 162, 1.ledd, jf 5.ledd
1 overtredelse av	Strl § 394, 1.ledd
1 overtredelse av	Strl § 391a, 1. og 2.ledd
Gjerningstidspunkt	23 januar 2003 til 1 mars 2003
Straffen settes til	Fengsel i 75 dager. Fullbyrdelsen av straffen utsettes med en prøvetid på 2 år og på det særvilkår at tiltalte tar i mot og gjennomfører det behandlingstilbud han blir tilbudt av Sosialtjenesten i Haugesund, jf strl §§ 52-54
Varetektsfradrag	32 dager pr domstidspunkt, jf strl § 60."

- (5) Domfelte anket over skyldspørsmålet vedrørende tiltalens post I, som gjaldt trusler, straffeloven § 227 første straffalternativ. Lagmannsretten henviste også denne anken, og etter begjæring fra aktor og forsvarer ble de to ankesakene forenet i én sak. Jeg viser til straffeprosessloven § 327 første ledd, jf. § 353 første ledd, jf. § 13.
- (6) Ankeforhandling ble berammet til 27. mai 2003. Denne dato var opprinnelig fastsatt for behandling av anken over dommen av 10. oktober 2002, og domfelte var i den forbindelse lovlig innkalt. Han var imidlertid ikke lovlig innkalt til behandling av bevisanken over dommen av 10. april 2003. Han møtte ikke, uten at det var opplyst at han hadde lovlig forfall. I medhold av straffeprosessloven § 336 første ledd avsa lagmannsretten kjennelse om avvisning av bevisanken over dommen fra 2002. Videre ble behandlingen av anken over straffutmålingen i denne dommen og bevisanken over dommen fra 2003 utsatt.
- (7) Domfelte møtte heller ikke til den nye ankeforhandlingen 27. oktober 2003. Lagmannsretten avsa kjennelse med slik slutning:
- "Tiltaltes bevisanke over tiltalens post I i Haugesund tingretts dom av 10. april 2003 avvises.
For øvrig fremmes saken (reaksjonsfastsettelsen vedrørende sak nr. 02-02199M /02 og 03-00978 M/02)."**
- (8) Dom ble avsagt 28. oktober 2003, og lagmannsretten la der til grunn at retten skulle behandle "den samlede straffutmåling". Domsslutningen har slik ordlyd:
- "A, f. 00.00.1980 dømmes for de forhold hvor skyldspørsmålet er rettskraftig avgjort ved Haugesund tingretts dommer av 10. oktober 2002 og 10. april 2003. sammenholdt med strl. §§ 62 første ledd, 63 annet ledd og 64 første ledd, til en straff av fengsel i 6 – seks – måneder. Til fradrag i straffen kommer 34 – trettifire – dager for utholdt varetekt."**
- (9) Domfelte har anket over lagmannsrettens saksbehandling. Han gjør gjeldende at den betingete dommen fra 2003 må bli stående når bevisanken ble avvist. Han har nedlagt påstand om at lagmannsrettens dom oppheves for så vidt den gjelder reaksjonsfastsettelse for forholdene i denne dommen, og at han anses på mildeste måte for de forhold der skyldspørsmålet er rettskraftig avgjort ved tingrettens dom av 10. oktober 2002.
- (10) Aktor har sagt seg enig i at det var en saksbehandlingsfeil å utmåle en fellesstraff når bevisanken var avvist. For så vidt gjelder dommen fra 2002, er det nedlagt påstand om skjerpelse av straffen til fengsel i 120 dager.
- (11) Jeg er kommet til at anken over saksbehandlingen må føre frem.

- (12) Det er ikke omtvistet at domfelte var lovlig stevnet til de rettsmøtene der hans bevisanker ble avvist, og at han ikke hadde lovlig forfall. Det er heller ikke omtvistet at det dermed var korrekt av lagmannsretten å avvise bevisankene i henhold til bestemmelsen i straffeprosessloven § 336 første ledd. For så vidt gjaldt dommen fra 2002, var også straffutmålingen påanket og skulle avgjøres av lagmannsretten. Spørsmålet i saken er om lagmannsretten, etter å ha avvist bevisanken, hadde kompetanse til å ta stilling til straffereaksjonen i dommen fra 2003, slik at det kunne fastsettes en fellesstraff for de forhold der skyldspørsmålet var rettskraftig avgjort ved tingrettens to dommer.
- (13) Jeg kan ikke se at straffeprosessloven ga lagmannsretten en slik kompetanse.
- (14) Avvisning av en bevisanke innebærer ikke i seg selv at ankesaken bortfaller. Domfelte kan ha anket på annet grunnlag, og etter straffeprosessloven § 336 første ledd tredje punktum er avvisningen "ikke til hinder for ankeprøving som retten kan foreta uansett ankegrunn".
- (15) Anken over dommen av 2003 gjaldt utelukkende bevisene under skyldspørsmålet ved domfellelsen etter straffeloven § 227. Når denne anken ble avvist etter straffeprosessloven § 336 første ledd, falt grunnlaget for forening av sakene bort. Det forelå ingen anke på annet grunnlag. Men det kan reises spørsmål om § 336 første ledd tredje punktum ga hjemmel for å behandle straffutmålingen i saken fra 2003, slik at foreningen av sakene derved kunne opprettholdes for utmåling av en felles straff.
- (16) Bestemmelsen i § 336 første ledd tredje punktum tar sikte på den adgang domstolen har til i spesielle tilfeller å gå utenfor ankegrunnen, jf. straffeprosessloven § 342 annet ledd. I Bjerke/Keiseruds kommentarutgave bind II, utgave 2001, side 1112, heter det i kommentarene til § 336 at "Første ledd *tredje punktum* må forstås slik at lagmannsretten bare kan gå utenfor ankegrunnene dersom det også foreligger anke over andre deler enn det avvisningen omfatter og som ikke tidligere er silt vekk". Jeg er ikke enig i dette. Jeg viser til Straffeprosesslovkomiteens innstilling fra 1969 side 322, der komiteen går inn for regelen i tredje punktum, uten at det er sagt noe om en begrensning i anvendelsesområdet. Det finner en heller ikke i Andenæs, Norsk straffeprosess, bind II, utgave 2000, der forholdet omtales på side 33. Bestemmelsen er en rettssikkerhetsgaranti, hovedsakelig ved at feil i den påankede dom til domfeltes ugunst skal rettes opp, selv om de ikke omfattes av anken, jf. også tredje ledd.
- (17) Det er imidlertid klart at lagmannsretten ikke har sett hen til § 342 annet ledd. Den utmålte fellesstraff innebærer en skjerpelse, mens § 342 annet ledd nr. 2 bare gir adgang til å prøve straffutmålingen til domfeltes fordel. Lagmannsrettens dom må etter dette oppheves for så vidt gjelder reaksjonsfastsettelsen for de forhold der skyldspørsmålet er endelig avgjort ved dommen av 10. april 2003. Jeg viser til straffeprosessloven § 343 annet ledd nr. 4. Tingrettens betingete dom blir da stående.
- (18) Behandlingen av anken over straffutmålingen i dommen fra 2002 gjenstår. Begge parter har anmodet om at Høyesterett avsier ny dom i den saken. Jeg finner at retten i dette tilfelle må kunne gjøre det.
- (19) Dommen gjelder to overtredelser av straffeloven § 132 a. Tingretten fant domfelte skyldig etter beskrivelsene i tiltalen, og lagmannsretten har vist til tingrettens bevisvurdering. I tiltalebeslutningen er det første forholdet beskrevet slik:

"Tirsdag 23. april 2002, om ettermiddagen/kvelden, inne på "Filmspesialisten" i ----gaten i Haugesund, sa han til B at B "hadde tystet" på C og at B "skulle ta på seg skylden" i straffesak mot C berammet til 25.04.02, hvis ikke "ville det gå verst utover" B eller lignende, hvilket var egnet til å påvirke Stanges forklaring i saken."

- (20) Det andre er beskrevet slik:

"Fredag 26. april 2002, ca. kl. 07:45 i -----gaten i Haugesund, med kniv i hånden, holdt han B fast i det ene jakkeermet mens han sa at B "hadde tystet" i straffesak mot C. Han truet deretter B til "å holde kjeft" eller lignende når han skulle vitne i retten og selv ta på seg skylden, hvilket var egnet til å påvirke Stanges forklaring i saken og/eller var gjengjeldelse av en handling B hadde foretatt i saken".

- (21) De alvorligste forhold i saken mot C, som var domfeltes kjæreste, gjaldt overtredelse av narkotikalovgivningen og en del tyverier. Hun ble dømt til fengsel i 8 måneder, herav 60 dager ubetinget. B var tiltalt for de samme narkotikaforbrytelsene.

- (22) I vår sak har lagmannsretten i skjerpende retning lagt vekt på at det er tale om to forhold, begått med kort tids mellomrom. Om det siste forholdet heter det i lagmannsrettens dom:

"Den andre overtredelsen ble begått sammen med en annen person, domfelte hadde kniv i hånden, og fornærmede ble holdt fast. Fornærmede ble meget skremt og han bodde flere dager borte fra sitt hjem. I hvert fall frem til tingrettens dom forsøkte fornærmede å unngå Haugesund sentrum av frykt for å treffe domfelte. ---"

- (23) Forholdet 26. april 2002 er det groveste. At domfelte gjentok sin tidligere trussel, opptrådte sammen med en annen og hadde en kniv fremme – en lukket foldekniv – var klart egnet til å øke muligheten for å påvirke fornærmede til å gi en uriktig forklaring for domstolene, slik domfelte tok sikte på, i følge tingrettens dom. Fornærmede ble redd, og truslene hadde innvirkning på hans livsutfoldelse.

- (24) Det er ikke så mange avgjørelser av Høyesterett om straffutmåling etter § 132 a, som ble tilføyd ved lov 28. juli 2000 nr. 73. Bakgrunnen var ønsket om å få en egen bestemmelse til vern for vitner og andre aktører i rettsvesenet, noe som ble ansett nødvendig på grunn av økt bruk av vold og trusler mot vitner. Forarbeidene viser at en tok sikte på en betydelig skjerpelse av straffenivået for slike handlinger. Om bakgrunnen for bestemmelsen viser jeg for øvrig til Rt. 2002 side 846.

- (25) Under noen tvil er jeg kommet til at det ikke er tilstrekkelig grunn til å skjerpe straffen. Jeg legger særlig vekt på at straffeloven § 64 første ledd kommer til anvendelse. Dette gjelder i forhold til en dom av 7. juni 2002, der domfelte ble ilagt en straff av fengsel i 120 dager, og en annen dom av 28. august 2002 der han ble ilagt en straff av samme lengde. Domfelte er for øvrig straffet mange ganger tidligere, også for vold og trusler.

- (26) Det er noen unøyaktigheter i tingrettens dom, og jeg utformer en ny domsslutning.

- (27) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. Lagmannsrettens dom oppheves for så vidt den gjelder reaksjonsfastsettelsen for de forhold der skyldspørsmålet er endelig avgjort ved Haugesund tingretts dom av 10. april 2003.
2. A, født 00.00.1980, dømmes for overtredelse av straffeloven § 132 a første ledd bokstav a, jf. fjerde ledd første straffalternativ, og for overtredelse av straffeloven § 132 a første ledd bokstavene a og b, jf. fjerde ledd første straffalternativ, sammenholdt med straffeloven § 62 første ledd og § 64 første ledd, til en straff av fengsel i 90 – nitti – dager.

- (28) Dommer **Flock:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (29) Dommer **Mitsem:** Likeså.
- (30) Dommer **Rieber-Mohn:** Likeså.
- (31) Dommer **Gjølstad:** Likeså.
- (32) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. Lagmannsrettens dom oppheves for så vidt den gjelder reaksjonsfastsettelsen for de forhold der skyldspørsmålet er endelig avgjort ved Haugesund tingretts dom av 10. april 2003.
2. A, født 00.00.1980, dømmes for overtredelse av straffeloven § 132 a første ledd bokstav a, jf. fjerde ledd første straffalternativ, og for overtredelse av straffeloven § 132 a første ledd bokstavene a og b, jf. fjerde ledd første straffalternativ, sammenholdt med straffeloven § 62 første ledd og § 64 første ledd, til en straff av fengsel i 90 – nitti – dager.